

Det regionale ansvar uden for social- og sundhedsområdet

Baggrund

Sundhedsreformkommissionen har til opgave at opstille forskellige modeller for organisering af sundhedsvæsenet. Ved modeller, som involverer ændringer i antallet af forvaltningsniveauer, skal kommissionen også beskrive de afledte konsekvenser for andre opgaveområder.

Her følger en beskrivelse af det ansvar, regionerne har på områderne **uddannelse, kollektiv transport og mobilitet, miljø, råstofplanlægning og klima**.

Regionerne bidrager på disse områder til målet i regeringsgrundlaget om et sammenhængende Danmark, hvor der er en stærk infrastruktur, en bred adgang til velfærdstilbud og adgang til uddannelse, der sikrer gode muligheder for at arbejde og bo i hele landet. På miljøområdet bidrager regionerne til regeringens målsætning om at sikre rent drikkevand, beskytte grundvandet og håndtere generationsforureninger.

Et bæredygtigt og sammenhængende Danmark

Med afsæt i de forskellige regionale vilkår løser regionerne udfordringer i den regionale geografi, der har en dimension og karakter, hvor kommunerne hver for sig er for små og staten for langt væk til at løse dem. På disse områder bruger regionerne deres politiske udviklingskraft, faglige kapacitet, samt geografiske overblik og indsigt, til at sikre udviklingen af attraktive levevilkår for borgerne i alle dele af landet og et bæredygtigt Danmark, der hænger sammen.

Regionerne løser i dag en række vigtige opgaver på sundhedsområdet og inden for regional udvikling, men har størrelsen, kapaciteten og geografien til at påtage sig et større ansvar. Det kan fx være ift. miljøgodkendelser og -tilsyn eller en helhedsorienteret og robust beredskabsplanlægning. Det kan også være i forhold til håndteringen af det stigende pres på arealanvendelsen i Danmark som følge af mål for omstilling til vedvarende energikilder, øget biodiversitet, klimatilpasning m.v.

Allerede i dag samler regionerne kommuner, uddannelser, borgere, civilsamfund, virksomheder m.fl. i partnerskaber på områder, hvor de enkelte aktører hver især ikke kan løse vigtige samfundsmæssige udfordringer. Et eksempel er Coast to Coast Climate Challenge, hvor Region Midtjylland har samlet alle kommuner m.fl. i en indsats for klimatilpasning. Et andet eksempel er strategisk energiplanlægning, hvor region, kommuner og forsyningskaber arbejder sammen om en grøn, fleksibel og effektiv omstilling af energisystemer.

Også på områder, hvor regionerne har myndighedsansvaret, inviterer regionerne aktørerne i geografien til at bidrage til at finde gode løsninger. De centrale udfordringer, som regionerne arbejder med regionale løsninger på, er at:

- Sikre at unge i alle dele af landet har nærhed og valgfrihed til en ungdomsuddannelse af høj kvalitet. Læs mere på side 3.
- Sikre borgerne adgang til effektiv og grøn mobilitet og kollektiv transport. Læs mere på side 5.
- Beskytte grundvandet og menneskers sundhed mod jordforurening. Læs mere på side 8.
- Skabe en bedre og mere sammenhængende beskyttelse af drikkevandet. Læs mere på side 10.
- Sikre forsyning af råstoffer til det nationale behov og et mere bæredygtigt råstofforbrug. Læs mere på side 12.
- Styrke klimatilpasningen i Danmark gennem helhedsløsninger i samlede vandoplande og kyststrækninger. Læs mere på side 13.
- Nedbringe klimaaftrykket regionalt. I regi af Klimaalliancen, som er et partnerskab mellem de fem regioner og alle 98 kommuner, Realdania og Concito arbejdes der for lokal og regional klimaomstilling og klimahandling, der bidrager til, at Danmark kan leve op til Paris-aftalens mål.

Gode uddannelsesmuligheder til alle

Opgavens karakter

Regionerne har ansvaret for at sikre, at der er gode muligheder for at tage en ungdomsuddannelse, uanset hvor i landet man bor. Regionsrådene tager stilling til, om der er erhvervsskoler og gymnasier der, hvor der er behov og elever til det.

Der kommer betydeligt færre unge frem mod 2032. Det gør opgaven endnu mere vigtig, da uddannelsesmuligheder i yderområderne risikerer at forsvinde.

Som en del af arbejdet med at sikre gode uddannelsesmuligheder, fordeler regionerne elever til gymnasierne. Regionerne står for at fordele ca. 55.000 elever hvert år. Ca. 5.000 af dem bliver fordelt manuelt og enkeltvis af regionerne i dialog med gymnasierne.

Derudover investerer regionerne i kvalitetsudvikling af ungdomsuddannelserne, fx i forhold til projekter på skoler for at forbedre trivsel for eleverne og naturfagsundervisningen.

Regionen er desuden en vigtig samarbejdspartner for ungdomsuddannelserne, fx i forhold til at arbejde sammen på tværs af uddannelser eller samle sig i campus for at muliggøre flere uddannelsesmuligheder lokalt på trods af færre elever.

Opgavens regionale karakter

Gymnasier og erhvervsskoler er spredt over hele landet. Der er ikke nødvendigvis én i hver en by eller kommune. Der er politisk enighed om, at der skal sikres gode uddannelsesmuligheder for alle unge i hele landet. Det kræver, at der træffes beslutninger om behovet for uddannelser ud fra en større geografisk skala end for hver enkelt erhvervsskole, gymnasie, by eller kommune.

Samtidig udfordrer de faldende ungdomsårgange også landets erhvervsskoler og gymnasier. 24 pct. af erhvervsskolerne og 19 pct. af gymnasierne risikerer at måtte lukke en eller flere uddannelser inden 2032 på pga. for få elever ud fra de nuværende økonomiske rammer. Beslutninger om fremtidens uddannelsesmuligheder skal ske tværgående ud fra kendskabet til konkrete lokale forhold, så uddannelsesmuligheder bevares, der hvor der er elever til det eller for langt til andre muligheder. Danske Regioner er kommet med forslag til en række konkrete værktøjer, der kan tages i brug for at sikre gode uddannelsesmuligheder til alle unge i de forskellige dele af landet.

Kortet på næste side viser, hvor erhvervsskoler og gymnasier frem mod 2032 potentielt er i risiko for at lukke en eller flere uddannelser pga. for få elever.

Kortet viser med røde markeringer, hvor erhvervsskoler og gymnasier frem mod 2032 potentielt er i risiko for at lukke en eller flere uddannelser pga. for få elever. De blå markeringer viser byer, der har erhvervsskoler og gymnasier, der ikke er risiko for at lukke pga. for få elever.

- **Regionerne arbejder for en god og tilstrækkelig uddannelsesdækning.** I den forbindelse bidrager regionerne med analyser om demografi, behov og uddannelsesmuligheder, der bl.a. kan danne grundlag for erhvervsskole og gymnasiers planlægning af samarbejder og samplacering i campus. Læs mere i [Danske Regioners campusudspil](#).
- **Regionerne planlægger regional kollektiv transport og uddannelsesruter.** Regionerne tager initiativ til at samarbejde med kommunen, skolerne og trafikselskabet om at sikre god adgang til uddannelserne for eleverne ved at optimere bussers ruter og køretider.

Derfor er opgaven regional

I en situation med 37.000 færre unge frem mod 2032 er der behov for ændringer i uddannelseslandskabet, hvis der fortsat skal være gode uddannelsesmuligheder til de unge i hele landet. Beslutninger om placering af ungdomsuddannelser og fordeling af elever til gymnasier skal foregå på tværs af større geografiske områder. Samtidig skal geografien være afgrænset nok til, at der er lokal indsigt og kendskab, så der bliver taget højde for de udfordringer, der er i både byerne og i yderområderne.

De folkevalgte i regionsrådene sikrer, at beslutninger om, hvor erhvervsskoler og gymnasier skal ligge, og at fordelingen af elever til gymnasierne, er demokratisk forankrede. Der er en tæt og vigtig dialog på politisk niveau med erhvervsskoler, gymnasier og borgere. Regionerne er uafhængige af institutionsinteresser og kan samarbejde om at finde løsninger i dialog med de forskellige erhvervsskoler og gymnasier til gavn for eleverne.

Regionerne har mange års erfaring og analytisk grundlag i forhold til planlægning af udbuddet af uddannelser og fordeling af elever til gymnasierne. Det er en nødvendighed for at kunne træffe fagligt velfunderede afgørelser og planlægning af uddannelsesudbuddet.

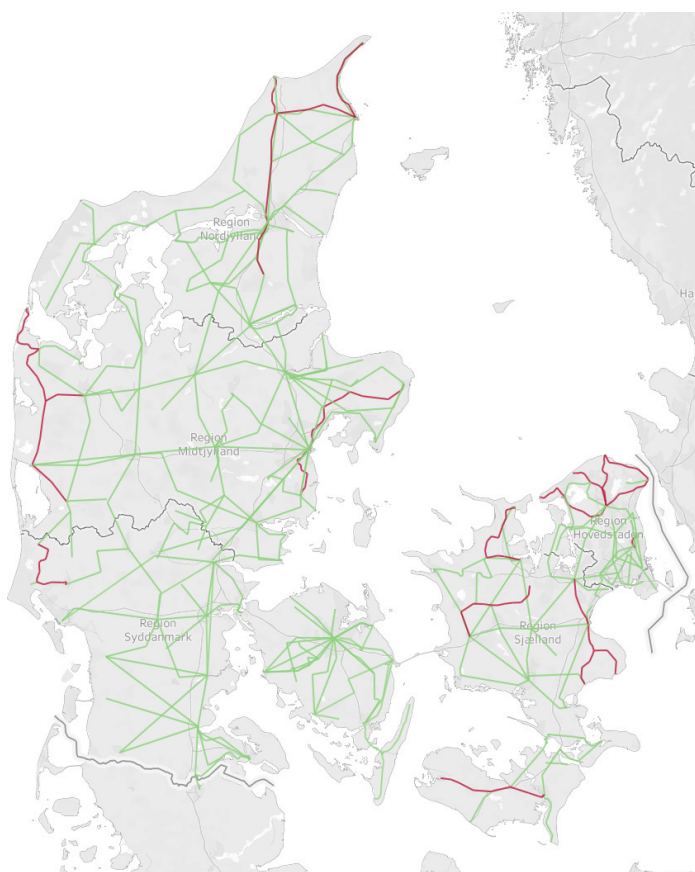
Regionerne kan desuden tænke ungdomsuddannelserne sammen med den kollektive trafik, så der er gode transporttilbud til eleverne.

Regional kollektiv transport og mobilitet

Opgavens karakter

Regionerne har ansvaret for regionale busser og lokalbaner. Desuden har de ansvaret for patientbefordring. Budgettet til regionale busser og lokalbaner er ca. 1,7 mia. kr./år. Hertil kommer udviklingsprojekter og patientbefordring. Trods eftervirkninger fra Corona-pandemien benyttede 55,8 mio. passagerer de regionale busser i 2022, og de regionale tog havde 18,4 mio. passagerer. Samlet 74,2 mio. passagerer. Til sammenligning havde DSBs fjerntog 76,4 mio. passagerer i 2022.

Regionale hovednet af busser og tog er rygraden, der forbinder de større byer på tværs af kommuner – og sikrer mobilitet, hvor der ikke er statslig jernbane. Passagerne sætter pris på, at regionerne samler kræfterne om regionale hovednet. De er vendt tilbage i de regionale busser og tog, mens det modsatte er tilfældet i busserne i byerne og på landet.

Regionale busser (grøn) og tog (rød).

Opgavens regionale karakter

Regional organisering af kollektiv mobilitet gør det muligt at planlægge og tilpasse løsninger på tværs af kommunegrænser og transportformer, samtidig med at der bliver taget hensyn til decentrale behov og muligheder.

Regionerne prioriterer effektive transportmuligheder for de borgere, der pendler til og fra arbejde på tværs af kommunegrænser. Desuden prioriteres de unges transport til uddannelse samt muligheden for at bo i hele landet uden egen bil. Omstillingen til klimaneurale drivmidler er samtidig højt prioriteret.

Regionerne arbejder strategisk med mobilitet og grøn omstilling – fx via regionale mobilitetsstrategier, der samtænker forskellige transportformer og understøtter, at brugerne oplever sammenhængende transport på tværs af kommunegrænser til job og uddannelse. Regionerne varetager endvidere tværgående hensyn, der er bredere end traditionel kollektiv trafik – fx fremme af aktiv mobilitet, cyklisme og sundhed.

Regionerne har viden og kompetencer, der er med til at løfte den kollektive trafik. Fx ift. den grønne omstilling, hvor man som det første sted i Danmark indsætter batteritog i Vestjylland i 2024. Købet skal danne grundlag for udrulningen af batteritogsdrift på andre regionale strækninger og er dermed et vigtigt skridt på vejen frem mod målet om CO2-neutral togtrafik i hele Danmark.

Hurtige busser på Sjælland og i Hovedstaden:

R-busser har faste minuttal og sikrer forbindelser til de øvrige busser og tog. R-bussen har så direkte linjeføring som muligt mellem større byer, halvtimedrift om dagen og timedrift aften og weekend. S-busserne understøtter pendling i kombination med S-tog, A-busser og Metro og er en del af rygraden i kollektiv trafik i Storkøbenhavn. Samlet skabes et højfrekvent kollektivt transportnet målrettet pendlere. S-bussen har direkte linjeføring, få stop og god fremkommelighed via signalprioritering og busbaner.

Regionerne udbreder nye mobilitetsløsninger:

Hillerød har over 5.000 studiepladser, og mange studerende pendler langt i bil. Det giver trængsel på vejene og ved p-pladser ved uddannelserne. Region Hovedstaden, Movia, Hillerød Kommune og FDM tilbyder de studerende samkørsel via app'en Ta'Med, der understøtter og udvider det kollektive trafiktilbud. Studerende kan bruge Ungdomskort eller Pendlerkort som betaling for samkørslen.

Derfor er opgaven regional

Regional organisering sikrer prioritering af tværgående løsninger. Dansk PersonTransport peger i Altinget på regionernes tværgående rolle i kollektiv mobilitet: "71 % af alle kommunerne vurderer samtidig, at det fælleskommunale samarbejde indenfor transport og mobilitet med fordel kan styrkes. Alt dette kalder på en styrket rolle til regionerne i forhold til planlægning, regional udvikling og klima."

Hensynet til regionale forskelle i bl.a. geografi gør det muligt at skabe bedre tilbud til borgerne. En ændring af trafikselskabsloven gav i 2017 Region Nordjylland mulighed for en succesfuld overtagelse af statens togdrift i Nordjylland via Nordjyske Jernbaner. At samtænke lokal- og regionalbaner har medført et mere attraktivt togtilbud til nordjyderne med flere afgang, kortere rejsetider og flere direkte tog med samme finansiering. Det er nu muligt at køre fra Skagen til Aalborg uden skift. Både antal passagerer og passagerkilometer er steget. I Region Sjælland er der sket en tilsvarende succesfuld overtagelse af strækningen Roskilde-Køge.

Der er et stort potentiale ved at lære af vores nabolande, der har gode erfaringer med regional forankring af lokal og regional kollektiv trafik. Region Skåne har bl.a. sat sig i førersædet for en succesfuld udvikling af den regionale og lokale kollektive transport, der har øget passager-tallene.

Med en politisk forankring i regionsrådet bliver kollektiv transport og mobilitet en integreret del af udviklingen af en attraktiv region. De regionale hovednet planlægges i forhold til arbejdsmarkedets behov, sammenhæng land-by, nærhed til uddannelse, den grønne omstilling mm.

Derfor har Danske Regioner sendt et indspil til regeringens ekspertudvalg for om kollektiv mobilitet i hele Danmark, der kommer med nye forslag til bedre og mere sammenhængende mobilitet for borgerne ved at styrke de regionale hovednet, samt gennem samkørsel, cyklisme og cykelinfrastruktur busfremkommelighed og BRT, knudepunkter samt parkér- og rejs-løsninger. For at få flere brugere i den kollektive transport bør der indføres en ny ungerabat og nye løsninger til virksomheder, der ønsker at tilskynde medarbejdere til at bruge cykel, samkørsel og optimere deres transport.

[Læs mere i Danske Regioners indspil til regeringens ekspertudvalg om kollektiv mobilitet.](#)

Jordforurening

Opgavens karakter

Regionsrådene har ansvaret for kortlægning og administration af p.t. ca. 40.000 forurenede lokaliteter i Danmark samt for den offentlige indsats, som skal sikre drikkevandet, overfladevand og borgernes sundhed mod farlige stoffer fra jordforureninger. Opgaven koster ca. 500 mio. kroner om året.

Hver region udarbejder en årlig indsatsplan, som beskriver hvilke grunde, der skal undersøges og oprensnes i det kommende år. Regionerne prioriterer ud fra hensynet til rent grundvand og beboere på forurenede grunde. Opgaven i forhold til overfladevand skal bidrage til opfyldelse af vandrammedirektivet.

Regionerne driver p.t. 222 aktive anlæg, der beskytter drikkevand svarende til ca. 25% af den almene vandforsyning. I 2022 undersøgte regionerne mere end 2.200 grunde, og oprensede over 100 grunde. Regionen behandler desuden frivillige forureningsundersøgelser, oprensninger og byggeri på forurenede grunde.

Opgavens regionale karakter

Opgaven kræver opbygning af faglig kompetence og et budgetmæssigt volumen. Det er dog også en meget borgernær opgave, der handler om en fare i folks boliger. Regionerne behandlede i 2022 mere end 15.000 borgerhenvendelser inkl. aktindsigter. Samtidig blev der af borgere trukket 146.000 jordforureningsattester fra regionernes database.

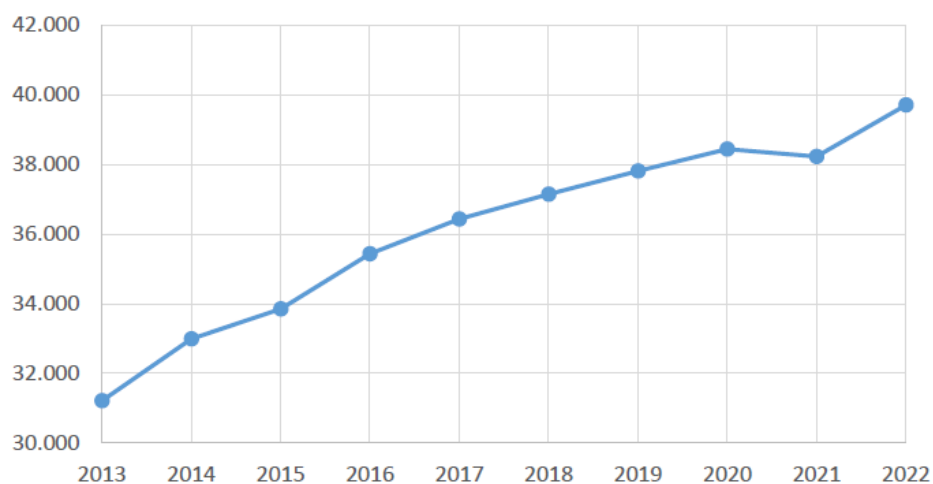
Der er desuden behov for en høj grad af koordinering med kommunerne som bygge- og vandindvindingsmyndighed samt med vandforsyningerne, hvis grundvand beskyttes. Der er langt flere forurenede grunde, end der er midler til at håndtere. Derfor må regionsrådene hvert år foretage en hård prioritering mellem grundvand, sundhed og vandmiljø.

På jordforureningsområdet har regionerne store og veletablerede faglige miljøer med stærke kompetencer og erfarne medarbejdere, der kan løfte vanskelige opgaver på jordforureningsområdet. Regionerne har derfor kræfterne til at løse store og komplekse opgaver som de store generationsforureninger, der truer natur og drikkevand flere steder i landet.

Derfor er opgaven regional

Kommunerne har ikke en kritisk masse til at løse opgaven. Staten har ikke nærheden til borgerne, bygherren, kommunerne eller vandforsyningerne, der påvirkes af forureningerne. Svære valg og prioriteringer venter forude. 15.000 grunde kan være forurenede med PFAS, og vi skal prioritere de forureninger, der truer vandmiljø, over for hensynet til grundvand og boliger. Ti store, komplekse generationsforureninger skal løses, og flere kan komme til. Der findes stadig flere miljøfarlige stoffer i drikkevandsboringer, og der bygges stadig på forurenede ejendomme.

Antal grunde kortlagt for jordforurening

Hvis ikke regionerne skal løse denne opgave, så skal der placeres et alternativt politisk ansvar for den prioritering, der træffes, herunder også nødvendige fravalg af indsatser. Det vil desuden være nødvendigt at etablere enheder med nær kontakt til kommuner, vandforsyninger og borgere i hele landet. En omstrukturering vil klippe den sammenhæng og kontinuitet, der er oparbejdet siden regionerne samlede opgaven fra 16 amtslige enheder, over og gå ud over fremdriften.

Drikkevand

Opgavens karakter

Opgaven med at beskytte vores drikkevand er fordelt mellem kommuner, stat og regioner. Staten (Miljøstyrelsen) kortlægger grundvandsressourcerne, udpeger drikkevandsressourcer og overvåger grundvandets kvalitet generelt. Regionerne kortlægger, undersøger og oprenser forureninger, som kan udgøre en risiko for forurening af grundvandet. Kommunerne udarbejder vandforsyningsplaner, giver tilladelse til vandindvinding, udarbejder og gennemfører forebyggende indsats og fører tilsyn med såvel vandværker som virksomheder. Ingen myndighed har opgaven med at koordinere, skabe overblik og planlægge indvindingen fremadrettet.

Den væsentligste del af regionernes jordforureningsindsats er rettet mod at sikre drikkevandet. I 2022 brugte regionerne i alt 240 mio. kr. på den grundvandsrettede indsats. Denne inkluderer drift af aktive anlæg, der friholder hvad der svarer til 25 % af den danske vandforsyning fra forurening og sikrer rent drikkevand til ca. 1 mio. borgere.

Opgavens regionale karakter

Kommunerne er ressourcemyndighed, men grundvandsressourcerne går på tværs af kommunerne, og hverken forureninger eller indvindingsområder respekterer kommunegrænser.

Grundvandsressourcerne er fra naturens hånd regionale. Den store spredning af opgaverne gør det vanskeligt at opbygge de nødvendige faglige miljøer og opbygge den nødvendige erfaring i kommunerne, med undtagelse af de største. Regionerne har stærke faglige miljøer, som løser opgaver med jord- og grundvandsforurening, som også omfatter kompetencer på grundvandsområdet. Regionerne har overblik over udfordringerne på regionalt niveau og understøtter allerede i dag de decentrale myndigheder og forsyningerne, når det gælder grundvandsforurening og opsporing af forureningskilder.

Miljøstyrelsens grundvandskortlægning omfatter ikke ressourceopgørelser som en del af grundvandskortlægningen, som amterne gjorde, hvorfor styrelsen ikke har grundlag for at justere væsentligt i de af amterne udpegede Områder med Særlige Drikkevandsinteresser (OSD).

Regionen har den nødvendige kompetencekoncentration og politiske overbygning til at håndtere jordforureningsopgaven. Regionerne har dermed også geografien såvel som kompetencerne til at skabe den nødvendige fremdrift i hele grundvandsbeskyttelsen.

Derfor er opgaven regional

Opgaven som vandressourcemyndighed er i dag placeret hos kommunerne, men kan ikke løses på det niveau – kommunerne har fået en umulig opgave. Indsatsen for at beskytte grundvandet er ifølge en rapport udarbejdet for Miljøstyrelsen utilstrækkelig:

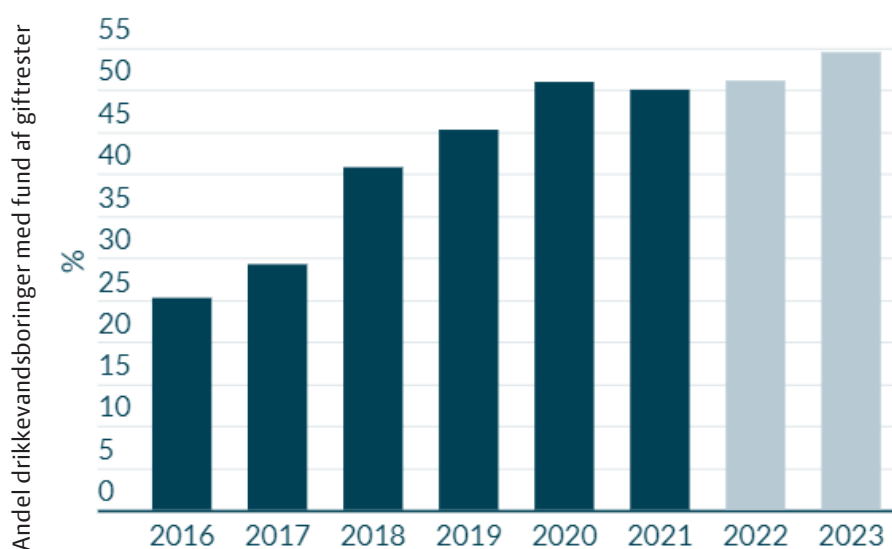
- Kun halvdelen af kommunerne har en lovpligtig indsatsplan for grundvand, der dækker alle de udpegede indsatsområder.
- 20 kommuner har slet ikke en indsatsplan.

- Kun seks af de 78 adspurgte kommuner har efter eget udsagn en indsatsplan, der er tilstrækkelig til at opnå den nødvendige grundvandsbeskyttelse.
- Kommunerne oplever store udfordringer ved gennemførelse af indsatsplanerne. Kommunerne oplever disse barrierer:
- Manglende ressourcer – medarbejdere og finansiering: 65%
- Andre opgaver prioriteres højere: 56%
- Udfordring med at få finansieret indsatser: 42%
- Modstand fra interessenter: 31%

Kilde: Den målrettede drikkevandsbeskyttelse i Danmark, Pluss for Miljøstyrelsen, 2023.

Alternativet til regionerne vil være placering af opgaven hos Miljøstyrelsen, hvor afstanden til borgerne er stor. Lokale konflikter om grundvandsbeskyttelse vil enten skulle løses af embedspersoner i styrelsen eller lande på ministerens bord.

Giftrester i drikkevandsboringer

*Data for 2016-2021 stammer fra GEUS' årsrapporter. Data for 2022 stammer fra GEUS' foreløbige kvartalsopgørelse. Data for 2023 stammer fra DN's udtræk fra databasen Jupiter og dækker årets første fire måneder (1/1-30/4 2023).

Råstofindvinding

Opgavens karakter

Regionerne er myndighed for råstofplanlægning og tilladelser til råstofindvinding på land, jf. råstofloven. Hver region udarbejder en råstofplan, hvor der udpeges interesse- og graveområder for råstofindvinding for en mindst 12-årig periode. Planen baseres på den forventede efterspørgsel regionalt, og koordineres med andre regioner, så den samlede indenlandske efterspørgsel kan imødekommes. Desuden baseres planen på indmeldinger fra branchen vedr. behovet for råstoffer. Både råstofplaner og tilladelser miljøvurderes.

Råstofplanen er derfor også et produkt af en samlet afvejning af en lang række hensyn, blandt andet erhverv, natur og miljø, vandforsyning, byudvikling, energianlæg og landbrug. Ved udarbejdelsen inddrages virksomheder, borgere, interesseorganisationer og kommuner.

De konkrete gravetilladelser udarbejdes under hensyn til natur, miljø, kultur, drikkevand, naboer mm. med vilkår for indvindingen og efterbehandling af råstofgraven. I den forbindelse samordnes tilladelser med kommunerne, som har ansvar for anden lovgivning, hvorefter der kræves tilladelse. Regionen fører tilsyn med at råstofvirksomheden følger vilkårene.

Opgavens regionale karakter

Råstofplanlægningen kræver et regionalt planlægningsperspektiv, fordi råstoffer fra naturens hånd ikke er ligeligt fordelt og ikke nødvendigvis findes der, hvor de skal bruges. Materialerne er tunge, og transporten både klimabelastende og kostbar, hvorfor transporten bør minimeres mest muligt, dog under hensyntagen til, at råstofferne anvendes efter deres kvalitet. Samtidig taler afvejningen af hensyn i forbindelse med planlægningen og de mulige konflikter i den forbindelse for et politisk ansvar for denne vanskelige opgave.

Opgaven kræver desuden en vis kapacitet. Gravetilladelser og tilsyn er en specialiseret opgave, som kræver en betydelig faglighed, som ikke realistisk kan opbygges mere decentralt.

Derfor er opgaven regional

Planlægningen kan ikke løses mere decentralt, og en statslig styrelse vil ikke kunne foretage de politiske afvejninger, som er nødvendige. Tilladelsesopgaven lå efter strukturreformen i 2007 hos kommunerne, men blev i 2014 flyttet til regionerne, fordi den ikke blev løftet tilfredsstillende hos kommunerne. En stabil og tilstrækkelig råstofforsyning er afgørende for samfundsmæssigt vigtige aktiviteter som byggeri, infrastruktur og energianlæg.

Hvis råstofopgaven placeres centralt, øges afstanden mellem beslutningstager og de påvirkede lokalområder, og lokale konflikter vil lande på ministerens bord. Råstofplanlægningen med udlægning af råstofinteresse- og graveområder vil desuden miste lokalpolitisk legitimitet, når beslutningerne tages af embedsmænd langt borte. Det kan føre til et øget konfliktniveau.

Kommunerne kan ikke løfte råstofplanopgaven, da indvinding og forbrug ikke sker samme sted. Det er tidligere vist, at kommunerne ikke kan løfte tilladelsesopgaven, og en flytning til kommunerne kan medføre, at arbejdet med tilladelser forsinkes, og forsyningen med råstoffer til byggeri og anlæg bliver et problem.

Klimatilpasning

Opgavens karakter

Klimatilpasning er en kan-opgave for regionerne, og løftes inden for rammerne af den regionale udviklingsplan. Regionerne faciliterer på projektbasis tilvejebringelse af fælles strategier for klimatilpasning og løsninger, der går på tværs af kommunegrænser. Regionerne understøtter kommunernes arbejde med klimatilpasning, vidensopbygning, fælles læring og partnerskaber på tværs af myndigheder, forsyningsselskaber, virksomheder og organisationer. Det sker blandt andet igennem Klimaalliancen og et antal projekter med EU-finansiering og en større samlet projektøkonomi. Da regionerne kun kan arbejde projektbaseret, må de trække sig ud af projekterne, når de skal i drift. Dette har medført, at flere tværkommunale projekter er faldet fra hinanden – bl.a. en samlet plan for Gudenåen og Kystsikringen på Sjællands Nordkyst (Nordkystens fremtid).

Der er ikke nogen anden myndighed, der har denne opgave i dag.

Opgavens regionale karakter

Klimatilpasning handler om håndtering af vand i vandløbsoplande og sikring af kyststrækninger. Vandets naturgivne geografi er grundlæggende regional: de fleste vandløbsoplande og kyststrækninger deles mellem flere kommuner, mens der er et ganske stort sammenfald mellem de sammenhængende kyststrækninger og hovedvandoplande og regionsgrænserne.

Ofte skal en del af løsningen på et oversvømmelsesproblem findes et andet sted i vandløbsoplandet, som meget vel kan ligge i en anden kommune. Vandet skal holdes tilbage i vandoplandet, så det ikke oversvømmer byer nedstrøms ved ekstrem nedbør, og så landet ikke tørrer ud ved tørke. Ved tværkommunale projekter er det et problem for kommunerne at fastsætte en finansieringsnøgle, hvis indsatsen primært skal udføres i den ene kommune, men effekten kommer en anden kommunes grundejere til gode.

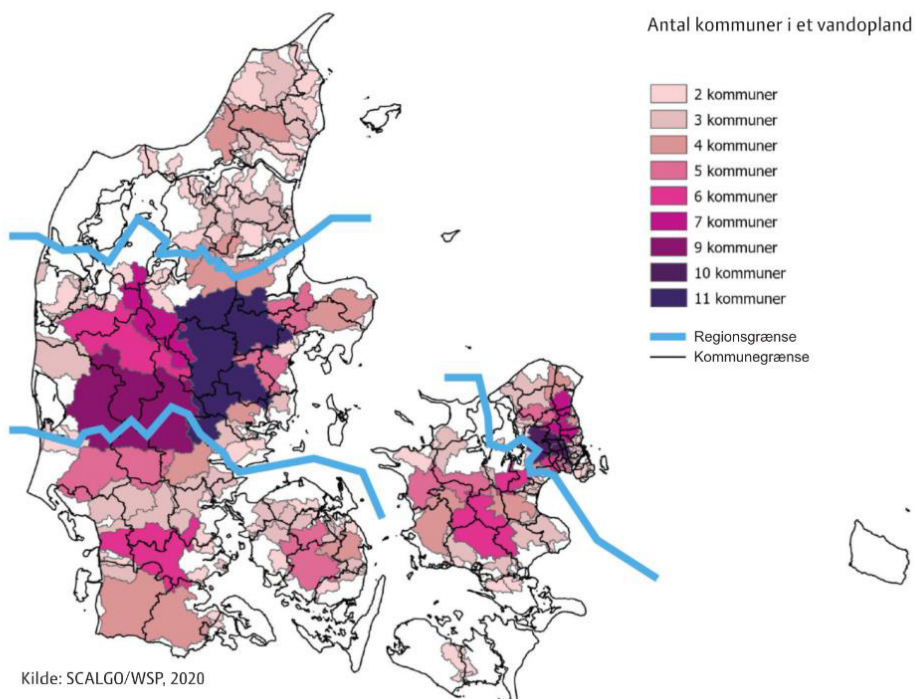
Kommune- og lokalplanerne skal forholde sig til kysterne – ikke kun som de er i dag – men også som de bliver i fremtiden. Ingen har i dag ansvaret for en overordnet planlægning af kystsikring og kystsikring på tværs af kommunegrænsen.

På det statslige niveau er klimatilpasning splittet op i mange lovgivninger og fordelt mellem på mange forskellige ministerier og styrelser.

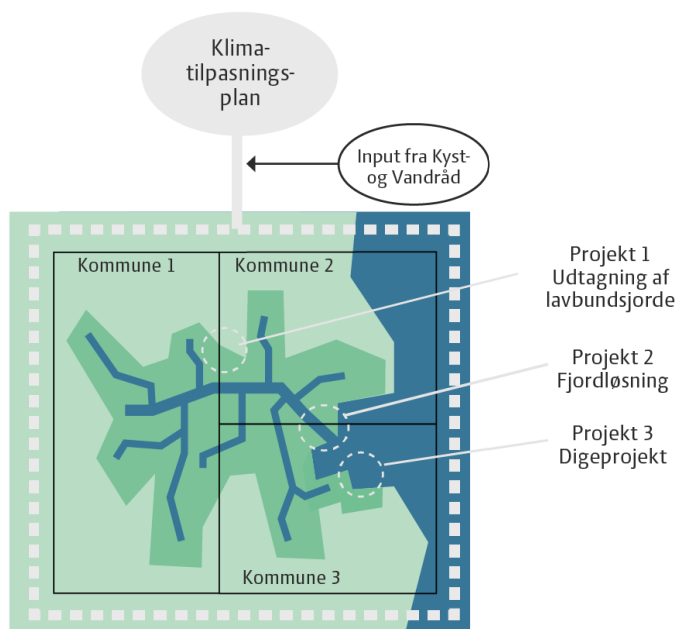
Regionerne kan sikre anvendelsen af en ensartet klimamodel og sikringsniveau for hele oplandet på tværs af mange kommuner. Regionale tilpasningsplaner kan forsimple kommune- og lokalplanlægningen ved at erstatte de talrige lovgivninger med en regional rammeplan. De kan desuden erstatte den parallelle sagsbehandling for alle tværgående initiativer i de involverede kommuner og koncentrere kompetencerne omkring den komplicerede sagsbehandling for klimatilpasning i natura 2000 og fredede områder, der udgør 60% af den danske kyst. Regionen kan tage ansvaret for de upopulære beslutninger om borgernes bidragsfordeling, og en regional myndighed kan samle kræfterne i forhold til medfinansiering fra EU, en statslig fond og større naturprojekter.

Læs mere i Danske Regioners udspil: [VANDET KOMMER](#).

Fysiske vandoplande sammenholdt med administrative grænser

Sådan kan en løsning se ud:

Derfor er opgaven regional

Alternativet til en regional myndighedsopgave er kommunale fællesskaber eller direkte statslig styring.

Kommunale fællesskaber vil være en tung konstruktion at arbejde med, da f.eks. et kommunalt ejet kystsikringselskab stadig ville være underkastet den enkelte kommunes myndighed. Erfaringerne med tværkommunale projekter er ikke overbevisende, og de steder, hvor tværkommunale projekter er lykkedes, har det oftest været fordi en anden aktør har stået for fremdrift og koordinering. Siden kommunerne fik myndigheden for kystbeskyttelse fra Kystdirektoratet i 2018 og frem til marts 2023, er ikke gennemført fællesprojekter på tværs af flere kommuner. Der er kun gennemført 14 fællesprojekter med deltagelse af to eller flere lodsejere. Dette skal sammenlignes med 279 projekter med enkeltansøgere. Det setup vi har, tilgodeser ikke de større, sammenhængende løsninger.

En direkte statslig styring ville betyde, at ministeren og Folketinget ville blive draget ind i en række lokalpolitiske anliggender og prioriteringer.